

गोकर्णेश्वर नगरपालिकाको आ.ब.०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रम

नगर सभाका सदस्यज्यूहरू, उपस्थित सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरू,

- १) स्थानीय तहको निर्वाचन भएपछिको दोस्रो र संघीयता पूर्ण कार्यान्वयन पछिको पहिलो नगर सभालाई संबोधन गर्न पाँउदा म गौरवान्वित भएको छु ।
- २) म यस घडीमा लोकतन्त्र प्राप्तिकालागि जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पुर्ण सहिदहरू प्रती हार्दिक श्रदान्जली अर्पण गर्दछु र स्थानीय सरकार संचालनका लागि हामिहरूलाई यहाँसम्म पर्याउनु हुने सम्पूर्ण नगरबासी दिदी, बहिनी तथा दाजुभाईहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।
- ३) सुशासन युक्त, भ्रष्टाचार मुक्त, नगरबासी प्रति उत्तरदायी सरकार तथा सभ्य, सुसंस्कृत एवं कर्तव्य प्रति दृढ समाज, मैले नेतृत्व गरेको यस स्थानीय सरकारका जिम्मेवारी तथा आर्दश हुन ।
- ४) यस नगपालिकाको भुगोल मात्र हैन प्रकृती पनि विविधतायुक्त छ । समाजको संरचना र बनौट पनि विविध छ । जुन हाम्रा मौलिक सम्पती हुन । जसको संरक्षण र सम्बर्धन गर्नु हामी निर्वाचित जनप्रतिनीधिहरूको परम कर्तव्य हो ।
- ५) संघ, प्रदेश र स्थानीय तीनै तह हरु सरकारका रुपमा स्थापित भएका छन, तीनै तहका काम कर्तव्य र अधिकार संविधान र कानूनले स्पष्ट गरेकाले सबै आ-आफ्ना ठाँउमा अधिकार सम्पन्न छन, त्यसैले स्थानीय तहलाई बलियो बनाउन, स्थानीय तहको बिकास गर्न, यिनिहरूको प्रभावकारीता र मर्यादा बढाउन संघीय र प्रादेशिक सरकारले उचित ध्यान दिनुपर्दछ । संघीय एवं प्रादेशिक सरकारले कहिले दिए जस्तो गरी उचाल्ने र कहिले तत्कालै थैचार्ने काम त्यति स्वभनिय हुदैन ।
- ६) मेरो नेतृत्वको यस स्थानीय सरकार, विकास निर्माण, सुशासन र समृदिका क्षेत्रमा सहमती तथा समन्वयका साथ अघि बढ्न प्रतिबद्ध छु । जुन कुरा पुरा गर्न सबै राजनीतिक दल र सरोकारवालाहरूको साथ र सहकार्यका लागि आब्हान गर्दछु ।

आदरणीय नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

- ७) थोपा थोपा गरी समुद्र बने झै सबै स्थानीय तह सुखी र समृद्ध नभै प्रदेश र संघ सुखी र समृद्ध नहुने भएकोले "सुखी नेपाली समृद्ध नेपालको" नारामानै केन्द्रित भएर यस गोकर्णेश्वर नगरपालिकाले आर्थिक बर्ष ०७५/७६ का नीति तथा कार्यक्रम तयार गरेको छ ।
- ८) साथै नीति कार्यक्रम तयार गर्दा यस नगरपालिकाले निम्न बिषय र पक्षलाई आधारहरूको रुपमा लिएको ब्यहोरा प्रस्तुत गर्दछु ।
 - ❖ नेपालको संविधान, २०७२ को प्रस्तावना, मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू, स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली एवं एकल तथा साझा अधिकार सूचि,
 - ❖ संघीय तथा प्रादेशिक सरकारले अंगिकार गरेको, आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू,

- ❖ संघीय सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा बित्तीय नीतिहरू,
- ❖ स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरू,
- ❖ नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिबद्धताहरू,
- ❖ स्थानीय सरकार संचालन ऐन , २०७४ तथा विभिन्न नियमावलीका प्रावधानहरू,
- ❖ स्थानीय तह क्षेत्रगत नीति , रणनीतिहरू, योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरू,
- ❖ विकासका समसामयिक मुद्दाहरू: सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद् व्यवस्थापन , खाद्यतथा पोषण सुरक्षा , लैंगिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बाल मैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, खुला दिशामुक्त तथा पूर्ण सरसफाई, पूर्ण खोप युक्त तथा उर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरू,
- ❖ गोकर्णेश्वर नगरपालिकाले आवश्यक देखेका विभिन्न विषयहरू ।

९) उपरोक्त आधारमा यो वर्षका योजना तथा बजेट कार्यक्रम छनौट गर्न निम्न प्राथमिकता क्षेत्र तोकीएका छन् ।

- ❖ आर्थिक विकास तथा गरिवी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने
- ❖ उत्पादनमूलक र छिटो प्रतिफल दिने,
- ❖ राजश्व परिचालनमा योगदान पुर्याउने,
- ❖ सेवा प्रवाह, संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि सुशासनमा योगदान पुर्याउने,
- ❖ स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागिताको अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ दिगो विकास, वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुर्याउने,
- ❖ स्थान विशेषको संस्कृति र पहिचान प्रबर्धन गर्ने,
- ❖ नगरपालिकाले आवश्यक देखेका विविध विषयहरू ।

१०) उपस्थित महानुभावहरू अब म गोकर्णेश्वर नगरपालिकाले तय गरेका क्षेत्रगत नीतिहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) स्थानीय कर र खर्च ब्यबस्थापन सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम

- १) भूमिगत श्रोतको दोहन गरी वा नगरीव्यवसायिक रूपले ट्यांकरबाट पानी वितरण गर्ने व्यवसायीहरूलाई करको दायरमाल्याइने छ ।
- २) भैरहेका करका दरलाई वैज्ञानिकर व्यावहारिक बनाउन तथा करकोदायराफराकिलो पार्ने नीति अबलम्बन गरी आन्तरिक श्रोत बृद्धि गरिने छ ।
- ३) जसका लागि प्रचलित कानूनबमोजिम उठाउन पाउने सम्पति कर, घरबहाल कर, व्यवसाय कर लगायत सम्पूर्ण कर, शुल्क र दस्तुरका सबै क्षेत्र समेटी घरदैलो कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- ४) ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा र कवाडी सामग्रीहरूको निकासी करलाई छिमेकि नगरपालिकाहरूको समन्वय र सहकार्यमा कर लगाउने व्यवस्था गरिने छ। ताकी ढुवानी र दोहोरो कर तिर्नपर्ने समस्या नआओस् ।
- ५) पर्यटन, जलबिधुत, खानेपानी, निकुञ्ज लगायतका विविध विषयमा प्राप्त नभएका रोयल्टी प्राप्त गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ६) करको दायरामा आउने र नआउने, समयमा कर तिर्ने र नतिर्ने बीच फरक अनुभूति दिन कर छुट, दण्ड तथा पुरस्कार जस्ता कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- ७) करका माध्यमबाट मदिराजन्य तथा सुर्तीजन्य बस्तुहरूको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने नीति लिइने छ ।
- ८) बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने परिपाटीको विकास गरिने छ ।
- ९) नगरपालिकालाई तिर्न, बुझाउनु पर्ने सम्पूर्ण कर शुल्क बुझाईसकेपछि मात्र सेवाग्राहीलाई कार्यालयले सेवा उपलब्ध गराउने नीतिलाई कडाइका साथ लागु गरिनेछ ।
- १०) मिति २०७५/१/२५ को दशौं कार्यपालिका बैठकको सैद्धान्तिकनिर्णयानुसार आवश्यकता पर्दा नगरपालिकाले नै अनुदान दिनुपर्ने गैरनाफामूलक संस्था, धार्मिक संस्था तथा सार्वजनिक उपयोग स्थलहरूलाई आवश्यकता र औचित्यको आधारमा नगरपालिकाले लगाउने करमा निश्चित छुट दिने निर्णयलाई अनुमोदन गर्दै आगामी दिनमा समेत त्यस्ता संघ संस्थालाई करमा निश्चित छुट दिने नीति लिइने छ ।
- ११) स्पष्ट नतिजा प्राप्तिको सुनिश्चितता नभएका र प्रयाप्त तयारी नभएका आयोजना र कार्यक्रममा बजेट बिनियोजन गरिने छैन । वित्तियअनुशासनमा कडाई गरि वित्तिय जोखिम घटाइने छ। स्थानीय संचित कोषको दोहन गर्ने प्रवृत्तिमा अंकुश लगाईने छ।
- १२) आयोजनामा बजेट विनियोजनलाई यथार्थपरक बनाउन योजना छनौटकै चरणमा प्राविधिक लागत अनुमान तयार गर्ने कामको थालनी गरिने छ ।

ख) सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र सम्बन्धि नीति

- १) सहकारी व्यवस्थापन का लागि आवश्यक विधि निर्माणका साथै सहकारी संस्थालाई जग्गा र संस्थापक सदस्यकेन्द्रित लगानीबाट निरुत्साहित गरि उत्पादनशील तथा सामाजिक व्यवसायका क्षेत्रमा क्रियाशिल गराई अनुगमन तथा नियम नका माध्यमबाट सहकारी क्षेत्रमा सुशासन कायम गरिने छ ।
- २) नगर भित्र स्थापित बैंक तथा वित्तियसंस्थाहरूसंग समन्वय गरि गरिवी निवारण सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गरिने छ।

ग) स्थानीय सार्वजनिक तथाशहरी सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धीनीति तथा कार्यक्रमहरु

- १) एक वडा एक प्राविधिक को व्यवस्था गरि विकास निर्माण समयमै सम्पन्न हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- २) सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमा आधारित बनाई घरमै बसी बसी सेवा लिन सक्ने प्रणालीको विकास गरि घरमै सरकार, हत्केलामै सरकारको अवधारणालाई साकार पारिने छ ।
- ३) IT को अधिकतम प्रयोग, संचालित कार्यक्रमहरूको नियमित समिक्षा, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, देख्ने र पढ्ने मात्र नभई सुन्ने नागरीक वडापत्र जस्ता

- Tools को माध्यमबाट नगरपालिकाका काम कारवाहीमा सुशासन र पारदर्शिता प्रवर्द्धन गरीने छ ।
- ४) योजना बन्ने तर समयमै सम्पन्न नहुने प्रवृत्तिको अन्त्य गर्न योजना कार्यान्वयनका लागि बार्षिक कार्य योजना बनाई नतिजा प्राप्तिलाई सुनिश्चित गरिने छ। र नियमित अनुगमनको व्यवस्था मिलाईने छ ।
 - ५) भुकम्पबाट क्षतिग्रस्त निजी आवास पुनःनिर्माण प्रक्रियालाई सरल बनाउन आवश्यक पहल गरी एक वर्ष भित्रमा निजी आवास पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।
 - ६) नगरको शहरी यातायात नीति तर्जुमा गरी ट्राफिक व्यवस्थापन र पार्किङमा सुधार गर्न सरोकारवाला निकायसंग सार्थक सहकार्य गरिने छ ।
 - ७) आफ्नो जिवनको महत्वपूर्ण समय राष्ट्रिय सेवा का विभिन्न क्षेत्रमा लगाई अनुभव प्राप्त गर्नुभएका र यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहनुभएका व्यक्तित्वहरुको पहिचान गरी उहाँहरुको ज्ञान, सीप क्षमता र अनुभवको नगरपालिकाले सर्वाङ्गीण विकासमा प्रयोग गर्न "प्रवर्द्धन समूह गठन" गर्ने नीति लिइने छ ।
 - ८) न.पा.वाट भएका राम्रा अभ्यास र सम्पन्न भएका कार्यहरुको स्वेतपत्र प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
 - ९) सबै नगरसभा सदस्यहरुको उपस्थितिमा नगरस्तरीय समीक्षा बैठक हरेक चार चार महिनामा बस्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
 - १०) निरक्षर र असमर्थ सेवाग्राहीहरुका लागि सहयोगी कक्षको व्यवस्था गर्नका साथै गुनासो ब्यबस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गरिने छ ।
 - ११) नगरको आवधिक योजना तर्जुमा गरी सो योजनाले लक्षित गरे बमोजिम वार्षिक योजना तयार गर्नका साथै वार्षिक बजेट र आवधिक योजनालाई एक आपसमा आव द्ध गरीने छ ।
 - १२) घर नक्शा शा खाप्रति रहेका गुनासोहरुलाई संवोधन गर्न घर नक्शा पास अनलाईन प्रणाली र टोकन प्रणालीको अवलम्बन गर्ने व्यवस्था मिला उदै लगिने छ साथै मुल सडकको दायाँ वायाँ बन्ने घर हरुमासंभावना रहेका स्थानमा अनिवार्य Basement पार्किङको व्यवस्था नभई नक्शा पास नगर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
 - १३) नगरपालिकाको आफ्नो कार्यक्षेत्रसंग सम्बन्धि त विषयमा आवश्यक ऐन, कानून र कार्यविधीहरु सरोकारवालाहरुको सहभागितामा तर्जुमा गरी स्थानीय कानूनको शासनलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
 - १४) कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिन कुनैपनि NGO/INGO ले नगर क्षेत्रभित्र कार्यक्रम संचालन गर्नु पुर्व नगरपालिकावाट अनिवार्य रुपमा स्वीकृती लिनुपर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
 - १५) नगरपालिकाबाट प्लानिङ परमिट नलिईकन जग्गा खण्डिकरण तथा घर घडेरी विकास गर्न पाईनेछैन । जग्गा विकास गर्दा मुख्य सडक मा कम्तिमा ८ मिटर, सहायक सडकमा कम्तिमा ७ मिटर र भित्रि सडकमा कम्तिमा ६ मिटर, घडेरीको मुख कम्तिमा

८ मिटर, खुल्ला क्षेत्र एवं हरियाली क्षेत्र कम्तिमा १० प्रति सत सार्वजनिक जग्गा कायमरहेको हुनुपर्नेछ । यसरी विकास गरिएका जग्गामा सडक, नाला, विधुत र खानेपानी लगाएतका भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्थालाई अनिबार्य बनाउने नीति लिइने छ ।

घ) स्थानीय, सूचना तथा संचार तथ्याङ्क र अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति

- १) अवको हाम्रो विकास सूचना र तथ्याङ्कको गहन विश्लेषण, अनुसन्धान र प्रमाणमा आधारित हुने छ। त्यसका लागि नगरको भुगोल, प्रकृती, स्रोत साधन, क्षमता र संभावनाका सम्पूर्ण सूचना प्रणाली (GIS), House Hold Survey र तिनको DIGITALIZED मार्फत सूचना प्रविधिमा आधारित बनाइने छ । जसको प्रारम्भिक कार्यको थालनी भईसकेको छ ।
- २) स्थानीय पत्र पत्रिका र संचार माध्यमहरूको विकासका लागि पत्रकार विमा तथा पत्रकार वृत्तिकोष जस्ता कार्यक्रम अगाडी बढाइने छ ।

ङ) स्थानीय पूर्वाधार तथा विकास आयोजना सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम

- १) मेलम्ची र सुन्दरीजल खानेपानी (KUKI)संग आवश्यक समन्वय गरि यस क्षेत्रमा निर्वाध रूपमा खानेपानी वितरण हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- २) नगर भित्रका जोरपाटी-साँखु, जोरपाटी-सुन्दरीजल राष्ट्रिय सडकहरूको निर्माण, विस्तार तथा स्तरोन्नती कार्य यथासिघ्र सम्पन्न गर्न कालागि सम्बन्धित पक्षमाथि दवाब मुलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ३) स-साना मर्मत संभार र निर्माणका लागि मर्मत संभार कोष स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- ४) कृषि योग्य भु-भागमा रहेका राजकुलो, सार्वजनिक कुलोहरूको अवस्था अध्ययन गरी सुचारु गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- ५) नगर भित्रका १०' फीट माथिका सबै Cross सडकहरू आगामी ४ वर्ष भित्र वाटोको प्रकृति हेरी कालो पत्रे, ढलान र ब्लक छपाईमा रुपान्तरण गरी आवागमनलाई सहज बनाइने छ। भने १०' फीट भन्दा कमका बाटोहरूमा लगानी नगर्ने नीति लिइने छ ।
- ६) नगरपालिकाको कार्यालय संचालनका लागि आवश्यक जग्गा तथा भवन खरिदका लागि केन्द्र स रकारको बजेट भाषणमा उल्लेख भए बमोजिम जिल्ला समन्वय समितिको कोषबाट रकम निकासामा गरि खरीद गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ७) नगरको दिगो विकास र मर्यादा अभिवृद्धिका लागि सडक, जल बिधुत,खे लकुद, खानेपानी र पार्कका क्षेत्रमा नगर गौरवका आयोजना छनौट गरी प्राथमिकताका साथ संचालन गरिने छ। जसका लागि हाल निम्न आयोजना आगाडी बढाउने नीति लिएको छु ।

- ❖ पशुपती, गोकर्ण, उत्तरगया, सुन्दरीमाई हुँदै वागद्वारसम्मको ऐतिहासिक पक्ष उजागर र प्रचार प्रसारको माध्यमबाट धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन ।
 - ❖ जोरपाटी चोकमा सात तले बहुउद्देश्यीय गोकर्णेश्वर भवन निर्माण ।
 - ❖ वडा नं. ९ स्थित सहीद पार्क नजिकैको पानी खोल्सामा नगरस्तरीय खेलकुद मैदान निर्माण ।
 - ❖ नगरपालिकाको नेतृत्व र सहयोगमा हाल भइरहेको सुन्दरीजल जलविद्युत आयोजनको क्षमता वृद्धि स्तरोन्नती गरी २ मेघावाट बिद्युत उत्पादन गर्ने ।
- ८) कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, शिक्षा, स्वस्थ जस्ता क्षेत्रको प्रवर्द्धन हुनेगरी र त्यस्ता क्षेत्रमा पहुँच बढाउनेगरी सडक विस्तार र स्तरोन्नती गरिने छ ।
- ९) एकीकृत वागमती सभ्यता विकास समितिसंगको सहकार्यमा विकेन्द्रीत ढल प्रशोधन र विस्तारको कार्य अगाडी बढाइने छ ।
- १०) स्थानीय समुदायबाट सडकको दायाँ वायाँ वृक्षारोपण गरी रु ख हुर्काएमा त्यस्ता सडकलाई कालोपत्रे गर्ने प्राथमिकता दिइने छ ।
- ११) मुहान संरक्षण भूमिगत स्रोतको दोहन नियन्त्रण र वर्षातको पानी संकलन गरि खानेपानीको स्रोत वृद्धि गरिने छ र नगर भित्रका सम्पूर्ण बस्तीहरुमा २ वर्ष भित्र 'एक घर एक धारा' अभियान पुरा गरिने छ ।
- १२) उर्जा संकट न्यूनिकरण गर्न साना जलविद्युत, सौर्य उर्जा, वायुउर्जा जस्ता वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन विकास र विस्तारमा यस क्षेत्रका बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्ने नीति लिइने छ ।
- १३) नगर सभाबाट स्वीकृत विकास योजनाहरुको लागत इष्टीमेट कार्तिक मसान्त भित्र , सम्झौता फागुन मसान्त भित्र र निर्माण सम्पन्न जेठ मसान्त भित्र भईसक्नेगरी अगाडी बढाई विकास निर्माणमा प्रभावकारिता हासिल गरिने छ ।
- १४) ४ वर्ष भित्र नगरपालिकाको १ देखी ४ वडासम्मका क्षेत्र ओगट्ने Smart City निर्माण गर्न जग्गा बिकासका लागि भू-उपयोगको योजना तयार गरिने छ ।

च) कृषि पशुपालन तथा घरेलु उद्योगसम्बन्धी नीति तथाकार्यक्रम

- १) यस नगरपालिकाले कृषि, पशु, साना घरेलु उद्योग, पर्यटन र सहरी विकासलाई आर्थिक विकासको संवाहकको रूपमा पहिचान गरेकोछ । त्यसैले नगरपालिकाको, निजी व्यवसायको र सहकारी क्षेत्रको लगानी यी क्षेत्रमा केन्द्रित गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- २) नगर भित्र एक औधोगिक ग्राम स्थापना गर्न जोड दिइने छ ।
- ३) साविकका पाँच गा.वि.स.लाई आधारमानि 'एक गाँउ एक उत्पादन' कार्यक्रम अगाडी बढाईने छ ।
- ४) प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजनाबाट अनुदान पाउने कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ ।

- ५) भुईँ स्याउजस्ता उच्च मुल्य र स्थानीयवातावरण अनुकूलका फलफूल तरकारी उत्पादन र बजारिकरणमा जोड दिईने छ ।
- ६) कृषीयोग्य भूमीको खण्डीकरणलाई रोकी कृषि सहकारी र सामुहिक खेतीलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ७) स्थानीय स्रोत र सिपमा आधारित साना घरेलु तथा कुटीर उध्योगलाई प्रोत्साहन गर्न त्यस्ता उध्योगलाई आवश्यक पानी, विजुली, प्रवेश मार्ग सहज उपलब्ध गराई ‘एक घर एक रोजगार ’ सृजना गरिने छ। यसका लागि तत्काल नगर भित्र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम केन्द्र स्थापना गर्न प्रक्रिया थालिने छ ।

छ) वातावरण संरक्षण र सरसफाई सम्बन्धी नीति तथाकार्यक्रम

- १) HITA कम्पनीसंगको सहकार्यमा फोहोर मैला व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रविधि भित्राई Waste to energy मा रूपान्तरण गरिने छ साथै REDUCE, REUSE र RECYCLING का कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- २) जलाधार संरक्षण गर्न निकुञ्ज भित्रका छरिएर रहेका बस्तिहरूलाई सुरक्षित रूपान्तरण गर्न उचित र मर्यादित पुनःवास तथा पुनःस्थापनाको व्यवस्था गरिने छ ।
- ३) वर्षातको पानी संकलन र Ground Water Hharvestingको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ४) सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी,पतिजग्गा संक्षण गरि हरियाली प्रवर्धन पार्क निर्माणमा जोड दिईने छ ।
- ५) बढ्दो बस्तीले घट्टै गएको कृषि जमिनको विकल्पको रूपमा कौसी खेतीलाई प्रवर्धन गरिने कार्यक्रम ल्याई अर्गानीक खेतीलाई जोड दिईने छ ।
- ६) एक घर दुई रुख हुर्काउने नीति लिईने छ। जसको कार्यान्वयनको लागि नयाँ निर्माण हुने घरको निर्माण सम्पन्न दिंदा रुख हुर्काएको हेरेर मात्र निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र दिईने छ ।
- ७) अस्पताल जन्य फोहोर व्यवस्थापन गर्न सम्बन्धित पक्षलाई नै पुर्ण जिम्मेवार बनाईने छ तथा जथाभावी फोहोर फाल्नेलाई फोहोर मैला ब्यवस्थापन ऐन , २०६८ तथा न.पा.को नियम बमोजिम कारवाहीको दायरामा ल्याईने छ ।
- ८) हरेक वडामा कम्तीमा एक वटा सार्वजनिक E-Toilet स्थापना गर्ने गरी बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- ९) यस नगरपालिकालाई हरित नगरका रूपमा अगाडी बढाउन हरेक वडामा एक एक वटा हरित पार्क निर्माण गर्नवडालाई बजेट विनियोजन गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।

ज) फुटपाथ तथा बजार व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- १) उपभोग्य बस्तुको गुणस्तर र नियमित आपूर्तीलाई सुनिश्चित गर्न उपमेयरको संयोजकत्वमा रहेको बजार अनुगमन समितिलाई प्रभावकारी बनाई उपभोक्तामाथीठगी गर्नेहरूलाई कठोरता र निर्ममता पुर्वक अन्त्य गरिने छ ।

- २) सार्वजनिक, निजी, साझेदारी अवधारणा बमोजिम यात्रु प्रतिकालय निर्माण, जोरपाटी चोकमा आकाशे पुल निर्माण, मूल सडकमा सौर्य सडक बत्ति जडान गर्न जोड दिईने छ ।
- ३) नगर प्रहरीको प्रभावकारी परिचालन गरी अनाधिकृत रूपमा फुटपाथ ओगट्नेलाई निरुत्साहीत गरिने छ ।
- ४) नगर क्षेत्रका खुल्ला मासु पसलहरूलाई व्यवस्थित गर्न पशु सेवा विभागको सहयोग र समन्वयमा सुविधा सम्पन्न पशु बधशाला निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरीने छ । साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १६ 'ख' बमोजिम उप-प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेका समिति तथा उप समितिहरू गठन गरी प्रभावकारी बनाईने छ ।

झ) समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- १) “समन्वय र सहकार्य” लोकतन्त्रका सौन्दर्य हुन् जसलाई प्रभावकारी बनाउन विपक्ष दलको संसदीय दलको कार्यालय तत्काल स्थापना गर्ने कार्यको थालनी गरिएको छ। न.पा.को एकलो प्रयास बाट मात्र नगरको विकास सम्भव छैन । त्यसैले न.पा.को सर्वाङ्गिण विकासका लागि संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार, गैर सरकारी संस्था NGO, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्रहरूसंगको समन्वय र सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

ञ) शिक्षा युवा तथा खेलकुदसम्बन्धी नीति

- १) विद्यालय पढ्ने उमेरका सबै बालबालिकालाई बिद्यालय भर्ना गर्ने कार्यलाई प्रत्येक वर्ष अभियानका रूपमा अगाडी बढाईने छ ।
- २) बिचैमा बिद्यालय छाड्ने कारणबारे अध्ययन अनुसन्धान गरि बिद्यालय फर्काउन जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ३) अनाथ तथा टुहुरा बालबालिकाहरूलाई आधाभूत शिक्षाबाट बञ्चित नगर्न निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्थापन गर्न जोड दिने छ। बिद्यालय पढ्ने उमेर नाघेकालाई प्राबिधिक र ब्यबसायिक सीप प्रदान गरिने छ ।
- ४) बिद्यालय तहदेखि नै जीवन उपयोगी ब्यबसायिक र प्राबिधिक शिक्षामा जोड दिने छ ।
- ५) खेलाडीको क्षमता र खेलको स्तर बृद्धि गर्न नगर स्तरीय आधुनिक र सुबिधा सम्पन्न रंगशाला तथा आवश्यक भौतिक पूर्बधारको ब्यबस्था गरिने छ ।
- ६) युवाहरूमा सिप विकास र परामर्श प्रदान गरि युवा पलायन रोक्न “नगर प्रमुख रोजगार कार्यक्रम” संचालन गरिने छ।
- ७) सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि गर्न शिक्षकहरूको विषयगत दरवन्दी मिलानका साथै विद्यालय भौतिक सुधारका विशेष कार्यक्रम ल्याई सबै विद्यालयलाई बालमैत्री, लैंगिकमैत्री, अपाङ्गमैत्री, प्रविधिमैत्री तथा वातावरणमैत्री बनाइदै छात्रबृतीलाई प्राभावकारी बनाउन सघन अनुगमन गरिने छ ।

ट) स्वास्थ्य तथा विपद् व्यवस्थापन नीति

- १) सबै नगरवासीहरूको स्वास्थ्य बिमा हुने गरी स्वस्थ्य बिमा कार्यक्रम संचालनमा जोड दिई सबैमा आधारभूत स्वस्थ्य सेवाको सुनिश्चीतता गरीने छ ।

- २) निःशुल्क उपलब्ध गराउने भनि तोकीएका औषधीहरूको आपूर्तिलाई सर्वसुलभ र सहज बनाइने छ ।
- ३) महीला स्वास्थ्य स्वयं-सेबीकाहरूलाई विभिन्न भत्ता लगायतका माध्यमबाट उत्प्रेरीत गरी समुदाय एवं परिवार स्तरसम्म स्वास्थ्य सेवा प्रवर्धन गरिने छ ।
- ४) छिमेकी नगरपालिकाहरूसँग सहयोग लिई संयुक्तरूपको समन्वय र सहकार्यमा बारुणयन्त्र बिकास कोष खडा गरी संचालन गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाइने छ ।
- ५) भुकम्प,आगलागी, बाढी पहिरो जस्ता अपर्झट आइपर्ने विपद जोखीम न्यूनीकरण र ब्यवस्थापनकालागि विपद् व्यवस्थापन कोष र बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- ६) आध्यात्मिक स्वास्थ्यको प्रवर्धन गर्न गोकर्णेश्वर साविक बालुवा गा.वि.स.को माथिल्लो भेगमा ध्यान केन्द्र स्थापना गर्न जोड दिईने छ ।
- ७) सबैका लागि स्वास्थ्य भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू र सहरी स्वास्थ्य क्लिनिकलाई थप सुविधायुक्त बनाई आवश्यकता अनुसार नयाँ स्थापना गर्न जोड दिईने छ ।

ठ)स्थानीय न्याय व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- १) समाजमा अनावश्यकरूपमा हुन सक्ने विवाद र मुद्दा मामिलालाई प्रारम्भिक चरणमै स्थायी समाधान गर्न मेलमिलाप र मध्यस्थता साथै नगरपालिकाको न्यायीक समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरिने छ।
- २) पछिडिएको बर्ग र क्षेत्रका व्यक्तिहरूको न्यायमा सँहज पहुँच सुनिश्चित गर्न कानूनी शिक्षा र सचेतना कार्यक्रम संचालन गरीने छ ।
- ३) कानून विज्ञहरूबाट न्यायिक समिति, जनप्रतिनिधी र कर्मचारी लगायतलाई तालिमको ब्यवस्था गरिने छ ।

ड)सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- १) महिला समूह, संघ संस्था नबिकरण र दर्ता प्रकृया सहज र सरल बनाईने छ ।
- २) सामाजिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गत दलित वर्गकाकार्यक्रमहरू लाई नगरपालिका अन्तर्गतका कार्यक्रम नगरपालिकाले नै र वडा अन्तर्गतका कार्यक्रम वडा कार्यलायलेनै संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।
- ३) बेरोजगारको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरूको आवश्यकता र इच्छा अनुसारको सिप बिकास गरिने छ ।
- ४) जेष्ठ नागरीक, एकल महिला, अपाङ्ग र दलित बालबालिकाहरूलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रक्रिया अझ सरल र सहज बनाउदै लगिने छ ।
- ५) बालमैत्री स्थानीय शासन स्थापनाका लागि बालमैत्री नगर धोषणाका आधार हरु तयार गरीने छ ।
- ६) नगर भित्र स्थायी बसोबास भएका ९० बर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरूको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरूको सम्मान स्वरुप नगरपालिकाबाट थप भत्ता दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- ७) बागमती नदी क्षेत्रमा आफ्नो जग्गा परि हालसम्म मुआब्जा नपाएकाहरूको मुआब्जाका लागि सम्बन्धित निकायमा जोडदार पहल गरिने छ ।
- ८) सडक मापदण्ड र रेखांकनमा परेका घर जग्गाहरूको प्रचलित मूल्यमा मुआब्जा उपलब्ध गराएर मात्र सडक विस्तार गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।
- ९) नगर क्षेत्र भित्र निर्माण हुने सार्वजनिक पूर्वधारलाई अपाङ्ग मैत्री बनाइने छ ।

ढ)भाषा संस्कृतीको संरक्षण र बिकास सम्बन्धी नीति

लोपोन्मुख भाषा र संस्कृतीको संरक्षण गर्न ध्यान दिइने छ र नगर भित्र धार्मिक आस्था, प्रथा वा प्रचलनका आधारमा कसैलाई कुनै आघात वा मर्का पर्ने व्यवहार हुन नदिने नीति लिइने छ।

ण)पर्यटन विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- १) यस नगरपाकाको उत्तरी क्षेत्रमा अवस्थित तारेभीर बाग द्वार सुन्दरीजल लगायतका क्षेत्रमा रक कलाइम्बिड पिकनिक स्पर्ट ,होमस्टे, पदमार्ग र पदयात्रा मार्गको व्यवस्था गरी आन्तरीक पर्यटनलाई प्रवर्धन गरीने छ ।
- २) धार्मिक पर्यटनका लागि उत्तरबाहिनी र गोकर्णेश्वर मन्दीरको धार्मिक महत्वका सम्बन्धमा आवश्यक प्रचार प्रसार गरी धार्मिक पर्यटन प्रवर्धन गरीने छ ।
- ३) यस पर्यटन प्रवर्धनको लागि नगरपालिका अन्तर्गतको थाने डाँडाबाट शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुंजको मुलाबारीसम्म सार्वजनीक नीजि सझेदारी मोडलमा केवलकार संचालन गर्ने व्यवस्था गर्नुका साथै उक्त क्षेत्रमा भ्यू -टावर निर्माण थालीने छ ।

प)जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीको क्षमता विकास सम्बन्धी नीति

- १) कर्मचारीको कर्षसंस्कृतिमा आमूल परिवर्तन गर्न 'समिति गठन' गरि सुशासन कायम गरिने छ,
- २) कर्मचारीको कार्यक्षमता वृद्धिगर्न आवश्यकतामा आधारित तालिम प्रदान गर्ने, प्रविधि मैत्री बनाउने तथा असललाई पुरस्कार र खराबलाई दण्ड दिने नीति लिइने छ।
- ३) अन्य स्थानीय तहका राम्रा अभ्यासहरूलाई यस नगरपालिकामा भित्राउन सम्पूर्ण नगर सभा सदस्यज्यूहरूलाई अबलोकन भ्रमणको व्यवस्था मिलाइने छ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

यी नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गर्दा विकासलाई समावेशी र सामाजिक न्यायमा आधारित बनाई सुशासन कायम गर्ने र समृद्ध नगर र सुखी नगरबासीको दिर्घकालिन उद्देश्य प्राप्त गर्ने अठोटलाई केन्द्रमा राखिएको छ। जसबाट यस नगरलाई सक्षम शहरको रूपमा विकास गर्न मार्ग प्रशस्त हुने छ भन्ने मेरो बिश्वास छ।

अन्त्यमा

नगरको बिकासका लागि रचनात्मक सल्लाह सुझाव दिने र सहयोग गर्ने सबै राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, निजि क्षेत्र, नागरिक समाज, संचार जगत सवैमा धन्यवाद दिन्छु। धन्यवाद ।सन्तोष चालिसे

नगर प्रमुख